

■ صفحه گام دوم انقلاب، کوششی است

رسانه‌های جهت تبیین و شرح بیانیته رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به مناسبت چهل و سوهمین سالگرد پیروزی انقلاب و در هر شماره، فرازی از بیانیته گام دوم انقلاب اسلامی را مورد بررسی قرار می‌دهیم. شنبه‌های هر هفته در تبیین این بیانیته با ما همراه باشید.

قدم به قدم با بیانیته گام دوم انقلاب اسلامی (۴)

دفاع ابدی از نظریه نظام انقلابی

نگاه محسن خاکی

■ **نظر به نظام انقلابی**
نظر به نظام انقلابی ترکیب مفهومی نسبتاً نوپدید در ساحت ادبیات سیاسی جمهوری اسلامی محسوب می‌شود. پس از گذشت چهار دهه از عمر انقلاب اسلامی و نیاز به باز تولید نشاط، فهم و عمل انقلابی ایجاب می‌کند تا مرکز مفهومی نظام اسلامی یعنی «ولی فقیه» برای حراست از مغز معنایی جمهوری اسلامی، ادبیاتی اسپیل و واقعی در این حوزه تولید کند. این ادبیات تولیدی است که می‌تواند در صورت نشر، گفت‌وگو، تفکر و عمل‌سازی کند و حوزه‌های مرتبط با زبان را به خصوص در مفاهیم انسانی، سیاسی و اجتماعی از سیطره ادبیات لیبرال و نئولیبرال نجات دهد. به بیان دیگر به صورت طبیعی اگر انقلاب‌ها مورد باز فراری قرار نگیرند، خوددگی و رخوت در ادبیات سیاسی که مبنای عمل انقلابی است به سرعت جای خود را به مفاهیم آسوده‌طلب و رفاه‌زده لیبرال خواهد داد و به صورت غیر رسمی می‌توان از پایان انقلاب سخن گفت. در حالی

که می‌تواند در صورت نشر، گفت‌وگو، تفکر و عمل‌سازی کند و حوزه‌های مرتبط با زبان را به خصوص در مفاهیم انسانی، سیاسی و اجتماعی از سیطره ادبیات لیبرال و نئولیبرال نجات دهد. به بیان دیگر به صورت طبیعی اگر انقلاب‌ها مورد باز فراری قرار نگیرند، خوددگی و رخوت در ادبیات سیاسی که مبنای عمل انقلابی است به سرعت جای خود را به مفاهیم آسوده‌طلب و رفاه‌زده لیبرال خواهد داد و به صورت غیر رسمی می‌توان از پایان انقلاب سخن گفت. در حالی

که می‌تواند در صورت نشر، گفت‌وگو، تفکر و عمل‌سازی کند و حوزه‌های مرتبط با زبان را به خصوص در مفاهیم انسانی، سیاسی و اجتماعی از سیطره ادبیات لیبرال و نئولیبرال نجات دهد. به بیان دیگر به صورت طبیعی اگر انقلاب‌ها مورد باز فراری قرار نگیرند، خوددگی و رخوت در ادبیات سیاسی که مبنای عمل انقلابی است به سرعت جای خود را به مفاهیم آسوده‌طلب و رفاه‌زده لیبرال خواهد داد و به صورت غیر رسمی می‌توان از پایان انقلاب سخن گفت. در حالی

که می‌تواند در صورت نشر، گفت‌وگو، تفکر و عمل‌سازی کند و حوزه‌های مرتبط با زبان را به خصوص در مفاهیم انسانی، سیاسی و اجتماعی از سیطره ادبیات لیبرال و نئولیبرال نجات دهد. به بیان دیگر به صورت طبیعی اگر انقلاب‌ها مورد باز فراری قرار نگیرند، خوددگی و رخوت در ادبیات سیاسی که مبنای عمل انقلابی است به سرعت جای خود را به مفاهیم آسوده‌طلب و رفاه‌زده لیبرال خواهد داد و به صورت غیر رسمی می‌توان از پایان انقلاب سخن گفت. در حالی

که می‌تواند در صورت نشر، گفت‌وگو، تفکر و عمل‌سازی کند و حوزه‌های مرتبط با زبان را به خصوص در مفاهیم انسانی، سیاسی و اجتماعی از سیطره ادبیات لیبرال و نئولیبرال نجات دهد. به بیان دیگر به صورت طبیعی اگر انقلاب‌ها مورد باز فراری قرار نگیرند، خوددگی و رخوت در ادبیات سیاسی که مبنای عمل انقلابی است به سرعت جای خود را به مفاهیم آسوده‌طلب و رفاه‌زده لیبرال خواهد داد و به صورت غیر رسمی می‌توان از پایان انقلاب سخن گفت. در حالی

می‌کنند تا میان نظام اسلامی و حقیقت انقلاب اسلامی تفکیک قائل شوند که تمام دستاوردهای انقلاب اسلامی ماحصل تلاش نظام است و مسیر دسترنسی نظام به رشد رانیز انقلاب اسلامی به آن آموخته است. در واقع شخصیت و هویت روحانی انقلاب اسلامی در کالبد نظام جمهوری اسلامی حیات دارد و جرات بر نظام اسلامی اگر به قصد درمان و به دست طبیب صورت نگیرد نه تنها جسم و سیستم را آسیب‌زده که روح آن یعنی حقیقت انقلاب اسلامی رانیز متضرر کرده‌است. این نکته که ممکن است در مواقعی نظام دچار کم کاری یا اشتباه شده باشد قابل تأیید است، اما چه کسی است که به واسطه وجود ضعف یا بیماری در بخشی از بدن معتقد به تغییر و تعویض تمام جسم باشد؟ به همین دلیل رهبر معظم انقلاب در بیانیه گام دوم به صراحت می‌فرماید: «انقلاب اسلامی همچون پدیده‌ای زنده و بار آده، همواره دارای انعطاف و آهلی انفعال نیست»

■ **مکان نمای نظریه نظام انقلابی**
پس از پرداختن به این نکته که انقلاب اسلامی برای تداوم مشروعیت و مقبولیتش نیاز دارد که انقلابی بماند، این سوال محوری مطرح است که نظریه نظام انقلاب در چه بخش‌هایی معنا یافته است و باید اجرا شود؟ در پاسخ باید گفت که هر نظام سیاسی را می‌توان در شش حوزه مورد بررسی قرار داد:

۱) **ایده**: ایده و نظریه نظام را می‌توان مهم‌ترین بخش نظام سیاسی دانست. بر خلاف بسیاری از کشورهای جهان که نظام سیاسی حاکم بر آنها فاقد ایده معنایی و نظریه مفهومی ممتاز یا روشن است، انقلاب اسلامی ایران صاحب ایده و نظریه‌ای است که مبتنی بر اندیشه سیاسی امامت شیعی با نفی مبنای چپ و راست اصولی نوین در اداره سیاسی جوامع ارائه کرده است. در واقع ایده انقلاب اسلامی دارای مبانی تحول‌خواه و مترقی است که تعریف تک‌ساختی و مادی از انسان را نفی کرده و مبدأ و مقصد و مسیر او را با اندیشه‌های مارکسیستی یا لیبرالیستی یکسان نمی‌داند.

۲) **ساختار**: ساختار نظام سیاسی به معنای سلسله مراتب قدرت یا نحوه توزیع قدرت است. اینکه بر چه اساسی

هیچ تعارضی میان نظام‌سازی و انقلابی بودن وجود ندارد. انقلابی بودن ناظر به وفاداری ساخت و صورت نظام به محتوا و معنوی و اصیلی است که دقیقاً مؤلفه‌های قدرت کشور نیز محسوب می‌شوند. انقلابی بودن نظام است که سلامت آن را تضمین می‌کند و گارانتی و تضمین وجود حقیقی مفاهیم حقیقی‌ای چون «تسکابه خداوند»، «استقلال»، «عدالت»، «حرکت جهادی» و... است

را گمان ایجاب می‌شوند و نحوه ارتباطشان با یکدیگر چگونه است، بخشی از معنای ساختار نظام است. در انقلاب اسلامی به دلیل ابتدایی ساختار بر پایه ایده نظام، ساختارها مبتنی بر نظام ولایی از یک سو و امت به معنای مردم از سوی دیگر شکل گرفته‌اند که البته دارای رابطه عینیت و این همانی می‌باشد. در این معنا ولای سه‌گانه، مجمع تشخیص مصلحت یا شورای نگهبان به‌عنوان ساختار سیاسی نظام جمهوری اسلامی تأمین‌کننده الگوی رابطه امام و امت هستند. نکته بدیع این فراسرده عدم یورش از ساختارهای سکولار، بروکراتیک، فسادزده و غربی و شرقی است که سبب می‌شود توزیع قدرت یا ارتباط میان اجزای نظام بر اساس عدالت‌طلبی شکل بگیرد. این نکته به معنای رعایت حدود الهی در ایجاد و تشکیل و استعمار سازمان‌هایی است که اهداف آنها بر اهداف انقلاب اسلامی منطبق است؛ یعنی عدالت‌طلب است، استکبارستیز است، توحید محور است و... بر این اساس ساختارهای مختلف در جمهوری اسلامی همراه می‌توانند خود را با اصول اصلی انقلاب اسلامی محک بزنند و انحراف از معیار احتمالی خود را متوجه شوند و اصلاح کنند.

۳) **کارگزاران**: نظریه نظام انقلابی در بخش کارگزاری ناظر به نظریه ولایت فقیه قابل طرح است. یعنی آنچنان که در رأس نظام سیاسی انقلاب اسلامی مردی دین‌شناس، بافتوا، مدیر، مدبر، آگاه به امور زمان و... قرار گرفته است، به همین نسبت در سطوح مختلف کارگزار افرادی با همین نسبت باید به کار گرفته شوند. از این رو بخشی از این نیاز اگرچه توسط شورای نگهبان قانونی اساسی تأمین می‌شود اما برقراری نسبت میان کارگزار تراز انقلاب اسلامی با آرمان‌ها و اهداف انقلاب اسلامی بر عهده خود اشخاص در قبول مسئولیت و مردم در انتخاب کارگزاران است. از این رو دامنه دفاع از نظریه نظام انقلاب در حوزه کارگزاری شامل رهبری، کارگزاران و مردم می‌شود.

۴) **قواعد و قوانین**: بخش دیگری که مستقیماً در حیات نظام انقلابی اثر می‌گذارد، مربوط به حوزه تقنین است. قانونگذاری در مجلس شورای اسلامی یا نهادهایی چون شورای عالی انقلاب فرهنگی و مجمع تشخیص نظام لزوماً باید با در نظر گرفتن شاخص‌های اصیل انقلاب صورت بگیرد. اخلاق در این روند به معنای انجام فرآیند تقنین توسط افرادی است که از انقلابی‌گری خود خجلت درنماند یا معتقدند تاریخ مصرف آرمان‌های انقلابی منقضی شده است. این گن‌ش‌ها سبب رکود در نشاط و توان انقلابی

■ صفحه گام دوم انقلاب، کوششی است

رسانه‌های جهت تبیین و شرح بیانیته رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به مناسبت چهل و سوهمین سالگرد پیروزی انقلاب و در هر شماره، فرازی از بیانیته گام دوم انقلاب اسلامی را مورد بررسی قرار می‌دهیم. شنبه‌های هر هفته در تبیین این بیانیته با ما همراه باشید.

قدم به قدم با بیانیته گام دوم انقلاب اسلامی

معرفی کتاب

نظریه نظام انقلابی

(چپستی، ارکان، دستاوردها و فرایندها در منظومه فکری امام خامنه‌ای)

تألیف: استاد عبدالحسین خسرو پناه
تحقیق و تدوین: دکتر حسام‌الدین مؤمنی شهرکی - ۲۸۹ صفحه
یکی از مهم‌ترین ضرورت‌های امروز ایران اسلامی در این است که متفکران و اندیشمندان ما آنچنان که شایسته است نقشه، مدل، الگو، اهداف و افق بلند و نورانی جمهوری اسلامی را به‌صورت مدون ترسیم و نقش‌های مختلف را در این جور چین و مشخص و ابهام‌ها و سؤال‌های موجود در اذهان حقیقت‌جو را بر طرف کنند.

ذهن جست‌وجوگر می‌پرسد: چرا از میان انقلاب‌های متعدد قرن بیستم، انقلاب اسلامی ایران در برابر این حجم از تهاجم، غضب و نفرت قرار گرفته است؟ ممکن است پاسخ داده شود که چون تنها این انقلاب بود که توانست یک اندیشه و الگوی جدید دنیوی -حسرویی برای حکمرانی ارائه دهد و بر قدرت‌ها از این می‌زمیند و می‌ترسیدند که چنانچه این تفکر و سرمشق پیروز صحنه شود و گسترش یابد، سایر ملت‌ها و حکومت‌ها نیز آن را می‌پذیرند و این یعنی به خطر افتادن منافع آنها، پس به دشمنی بی حد و حساب با انقلاب مردم سربلند ایران برخاستند و برای مهار و نابودی سیسج از هیچ اقدامی فروگذار نکردند.

برشنگر دوباره می‌پرسد: هدف این اندیشه راه به کجا برساند؟ آیا این مقصود ارزش تحمل این همه رنج، مشقت، فشار، جنگ، تحریم و... را دارد؟ چرا ما خلاف جریان آب شنا می‌کنیم؟ چرا یک بار برای همیشه دشمنان را بالانمی‌بریم و در مقابل دشمن نیرومند سر خم نمی‌کنیم تا تفاق و مودت جای خصومت و عداوت را بگیرد؟ و...

این اثر در پی آن است که با تبیین و توصیف نظریه نظام انقلابی حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای مدظله‌العالی، به‌عنوان ایدئولوژیست و استراتژیست نظام اسلامی، به پرسش‌های فوق پاسخ دهد و با ترسیم این نظریه، ابهام موجود در نقشه راه و افق دید انقلاب اسلامی را حل کند و اهداف و مسیر را روشن و عیان نشان دهد تا پرشسگر بفهمد که برای رسیدن به این اهداف تحمل این اندازه سختی و گرفتاری گاه طاقت‌فرسا ارزشمند است یا خیر و همچنین نقش افراد، گروه‌ها، نهادها، دولت‌ها و... برای رسیدن به این غایت‌ها چیست و چگونه باید اندیشید و عمل نمود.

روش‌شناسی پژوهش حاضر بدین صورت است که ابتدا بر اساس دیدگاه‌های مقام معظم رهبری و نگاه اجتهادی به اندیشه‌های ایشان، نظریه نظام انقلابی و ساختار و بافتار آن استخراج و ارائه شده و آنگاه در گام بعدی، این ساختار به وسیله محتوای آثار ایشان و گاهی حضرت امام خمینی (قدس) تدوین و آراسته شده است. پس روش تحقیق در این اثر اجتهادی و منظومه‌ای است.

در تدوین متن طرح از جهت محتوایی هیچ‌گونه دخل و تصرفی در آرای رهبر معظم انقلاب صورت نگرفته است، البته گاهی از تلفیق چند مطلب و منبع به توصیف و تبیین دقیق‌تری از یک نظر دست یافته‌ام. از نظر نگارشی، نقل قول مستقیم آورده نشده و ادبیات گفتاری به ادبیات نوشتاری تهذیبی تبدیل شده است و البته سعی بر این بوده که قلم ادبی متن از زبان آیت‌الله خامنه‌ای باشد.

کشور شده است و روند رو به رشد کشور در بخش‌های مختلف را در مخاطره قرار می‌دهد.

۵) **رویه‌ها**: رویه‌ها به معنای کلان رفتارهای نظام است که مابین رفتارها و قواعد قرار می‌گیرند. رویه‌های نظام سیاسی عموماً طی سالیان دارای ثبات است و کمتر دچار چرخش یا دگرگونی می‌شود. بر این اساس وجه بیرونی و خارجی نظام انقلابی در رویه‌های آن متجلی می‌شود و از عوامل مهم جذابیت و تانافر آن محسوب می‌شود. به‌عنوان مثال یکی از مهم‌ترین رویه‌ها در سسال‌های اخیر نظام اسلامی، حمایت همه‌جانبه از محور مقاومت است. این رویه تبدیل به رفتار مقاومت حتی در برخی کشورهای غیرمسلمان نیز شده است و پروژه‌های ضد امریکایی را در بسیاری از نقاط جهان در میان ملت‌ها رشد داده است.

۶) **رفتها**: وجه دیگری که باید انقلابیت در آن لحاظ شود، در رفتارهای نظام است که بخش مهمی از اعلان و اعمال انقلاب اسلامی محسوب می‌شود. تجربه ۴۳سال گذشته در مواردی چون صنعت دفاعی و موشکی، صنعت هسته‌ای، جهاد سازندگی و... نشان می‌دهد در هر نقطه‌ای که نظام رفتارهای انقلابی از خود بروز داده است، موفقیت‌های خارق‌العاده کسب کرده و به حکم تجربه و عقل باید بر همین مسیر حرکت کند.

بنابراین روشن است که برای دفاع ابدی از نظریه نظام انقلابی چارهای جز رعایت اصول و اهداف انقلاب اسلامی نیست. رعایت فلسفه انقلاب اسلامی در عین تطبیق آن با فقه انقلاب اسلامی با دریافت عرفانی و معنوی جمهوری اسلامی از جهان است که می‌تواند ضمانت سلامت جمهوری اسلامی باشد. در غیر این صورت به سهولت می‌توان دریافت که هرگونه استحاله در ذات انقلاب اسلامی در مسیر سکولاریسم یا تخطئه آرمان‌های آن کارآمدی و میل به تحول و تغییر را به‌طور کل از بین خواهد برد. تجربه‌ای که در سال‌های اخیر در موضوع هسته‌ای و مذاکره یا معامله با غرب و استکبار به روشنی در برابر چشم ایرانیان قرار گرفته است.

البته روشن است که «در بعد اصلاح خطاها و اشتباهات باید دقت شود که با تجدیدنظرطلبی اشتباه گرفته نشود. روش‌ها، تاکتیک‌ها، سیاست‌ها و برنامه‌ها در بستر زمان دچار قیض و بسط می‌شوند، اما اجتهاد در اصول هرگز صورت نمی‌گیرد. نظام اسلامی اصلاحات بارز و برجسته‌های در ۴۳ سال گذشته انجام داده است که می‌توان به مواردی مانند اصلاح قانون اساسی، تمرکز در قوه مجریه، تمرکز در رهبری، ایجاد مجمع تشخیص مصلحت در قانون اساسی یا هدف‌شنیص مصلحت مردم (بخوانید مصلحت‌سنجی برخلاف شرع و قانون)، پیشگیری از ورود دگراندیشان به حکومت یا هدف پیشگیری از استحاله و انحراف آن، بازگشت از اشتباه کنترل جمعیت، اعتراف یا ضعف در اجرای عدالت در کشور و تلاش برای اصلاح آن، اصلاح بسیاری از قوانین دهه اول انقلاب، مردمی کردن امنیت در مناطق مرزی، تلاش جهت ورود جوانان به حوزه‌های مدیریتی و عبادی کشور و اخیراً اصلاح اشتباه بانکداری نیروهای مسلح نمونه‌هایی است که نظام اسلامی دست به اصلاح زده یا می‌زند. ممکن است در آینده نظام پارلماناریستی را ترجیح دهند یا مثلاً شرایطی ایجاد شود که این اشتباه قانون اساسی که به شخص دوم کشور رئیس‌جمهور می‌گویند، اصلاح شود.»